

واژگان کلیدی

بلاغت سنتی

مبانی نظری

مبانی روش

شناختی

نقد ادبی

نگاهی انتقادی به مبانی نظری و روشهای بلاغت سنتی

دکتر محمود فتوحی

دانشیار دانشگاه تربیت معلم

چکیده

این مقاله مبانی نظری و مسائل روش شناختی بلاغت سنتی را بررسی می‌کند، و بر آن است تا نقاط ضعف و قوت این نظام بلاغی را در تحلیل زیبایی سخن ادبی و قدرت تأثیر بررسی کند. برای این منظور در بخش نخست مبانی نظری این بلاغت را به بحث می‌گذارد: قائل شدن به دو قطب حقیقی و مجازی برای جهان و زبان، تفکیک نقش لفظ و معنی، جستجوی معانی قطعی، ترجیح وضوح بر ابهام، محدودیت تخیل در قلمرو ادراک حسی، بنیاد ایدئولوژیک، غفلت از بافت و جزئی‌نگری در سطح کلمه و جمله، و نوشتارمحوری از اصول تئوریک بلاغت سنتی است. در بخش دوم مسائل ناشی از روش کار بلاغیون را به بحث می‌گذارد. این روشها که منجر به محدود شدن این دانش شده‌اند عبارت‌اند از: ترجیح شعر بر دیگر شکلهای سخن، بی‌اعتنایی به تحول زبان و ذوق زمان، عدم تحقیق در متون ادبی، مدرسی شدن علم بلاغت، رونویسی و عدم نقد آراء پیشینیان. در پایان نتیجه می‌گیرد که بلاغت مبتنی بر این مبانی از همسویی با تحول ذوق ادبی و دگردیسی تخیل و خلاقیت ادبی درمی‌ماند و باید برای تلوین نظام بلاغی کارآمد، روشها و انتظارات بلاغت را تغییر داد.